

Srážky

Když plánujeme zimní dovolenou, věříme, že bude sníh, a když se chystáme na letní dovolenou, doufáme, že nebude pršet. Nejen že nás srážky každodenně ovlivňují, ale jsou také jedním **z nejvýznamnějších meteorologických jevů**. Srážky jsou v meteorologii definovány jako voda v pevném, či kapalném skupenství, která se tvoří z vodní páry v atmosféře a buď rovnou vypadává z oblačnosti na zem, nebo vzniká přímo na zemském povrchu. Jedná se tedy o **všechnu vodu, která vypadává z různých oblaků anebo se usazuje na zemském povrchu**.

Srážky dělíme podle skupenství, v jakém dopadají na zem na kapalně a tuhé. Podle způsobu vzniku na padající (vertikální) a usazené (horizontální). Mezi **padající kapalně srážky** se řadí déšť a mrholení, rozdíl mezi deštěm a mrholením je určen velikostí kapek. Jsou-li vodní kapky větší než 0,5 mm, mluvíme o dešti. Do **pevných padajících srážek** se řadí sníh, sněhové krupky, kroupy a ledové jehličky. Rosa je **srážka usazená kapalná**, podmínkou jejího vzniku je jasná noc se silným vyzařováním tepla, kdy dochází k ochlazení zemského povrchu a vegetace pod teplotu rosného bodu. Rosa nám může napovědět, jaké bude počasí. Vyskytuje-li se rosa ráno nebo večer, slibuje pěkné počasí, zůstane-li dlouho ležet, potvrzuje slunečné počasí dlouho, jestliže po ránu oschne, můžeme očekávat déšť. K **tuhým usazeným srážkám** patří jíní, jinovatka, námraza, ledovka a náledí.

Abychom přesně popsali srážky coby základní meteorologický prvek, musíme sledovat dobu **jejich trvání, jejich intenzitu a množství**. Toto množství se správně nazývá **úhrn srážek**. K měření úhrnu srážek slouží srážkoměr. Je umístěn jeden metr nad zemí a má zachytanou plochu 500 cm čtverečných. Úhrn srážek se měří **v milimetrech kapalně vody spadlé na zemský povrch**. Přičemž jeden milimetr srážek se rovná litru vody na ploše jeden metr čtverečný. V ročním průměru prší na našem území nejvíce v pohraničních horách, především pak na hřebenech Krkonoš a Jizerských hor.

Obecně jsou atmosférické srážky **jednou z hlavních částí koloběhu vody v přírodě**, hrají hlavní roli v hydrologickém cyklu vody. Měli bychom se s nimi naučit dobře hospodařit. Jak je vidět v posledních letech, moc nám to nejde. Stále se urychluje odtok vody z krajiny. Délka vodních toků řek se v průběhu dvacátého století zkrátila zhruba o třetinu. Rozšiřuje se plocha zabetonovaných míst a dešťová voda se nemá kam vsakovat. Dochází tak k narušení malého vodního cyklu.

Srážky samozřejmě zajímaly už naše předky. Existuje spousta **pranostik**, ve kterých se říká, co se stane, když v daný den prší. Nejznámější je pak asi pranostika, která se váže k 8. červnu. **Medardova kápě – 40 dní kape**. Podíváme se teď na to, jak vznikala a zda je pravdivá. První písemná zmínka o této pranostice pochází z roku 1582, dnešní rýmovanou podobu získala mnohem později, až kolem roku 1886. Pokud se chceme podle pranostiky orientovat v tom, zda letní monzun nastane či nikoliv, nesmíme brát pranostiku doslova. Předně nezáleží na tom, zda prší přímo na Medarda, ale plus mínus pět dní v okolí 8. června. Také se nikdy nestalo, že by přšelo 40 dní. Čtyřicítka se do pranostiky patrně dostala z Biblické potopy, která trvala 40 dní, jedná se tak patrně o obecné označení delšího časového úseku. Medardovská pranostika potvrzuje, že v tomto období kolem 8. června nastává příliv vlhkého, oceánského vzduchu a deštivého počasí. Mnohem častěji se ale **Medard projevuje mírným ochlazením**, které se u nás objevuje právě koncem první červnové dekády, a výrazněji začínají teploty opět pravidelně stoupat začátkem července. Pro červnové Medardovské deště jsou rozhodující tlakové a teplotní podmínky nad Atlantským oceánem a evropským subkontinentem a ty nebyvají každým rokem stejné, proto i délka a intenzita medardovského počasí bývá různá.

Doporučujeme využít animaci Vznik dešťové kapky ze souboru na DVD 2.

Zdroje:

Karas, P., Zárybnická, A., Míková, T.: *Skoro jasno*, edice České televize, Praha 2007.

Strnad, E.: *Předpovídáme si počasí*, nakladatelství Viener, 1996

Vlašín, M.: *Sedmá generace, společensko-ekologický časopis*, 2/2011, Nadevše je voda str. 6-7